

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 23/2009 vp

Hallituksen esitys laiksi työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä toukokuuta 2009 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä (HE 72/2009 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on antanut asiasta lausunnon (TyVL 9/2009 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Maritta Hirvi, sosiaali- ja terveysministeriö
- työministeri Tarja Cronberg
- etuuspäällikkö Marja-Leena Seppälä, Kansaneläkelaitos

- lakimies Carita Wuorenjuuri, Eläketurvakeskus
- vammaispoliittinen suunnittelija Terttu Manelius, Invalidiliitto ry
- suunnittelija Kari Vuorenpää, Kehitysvammaisten Tukiliitto
- koulutusjohtaja Mika Vuorela, Mielenterveyden keskusliitto
- apulaisjohtaja Kaija Kallinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- työmarkkina-asiain päällikkö Merja Hirvonen, Suomen Yrittäjät.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- työ- ja elinkeinoministeriö
- Kansaneläkelaitos
- Kehitysvammaliitto
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- EETU ry
- Vammaisfoorumi ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä. Tämä uusi laki koskisi sekä työeläkelakien että kansaneläkelain mukaisella työkyvyttömyyseläkkeellä olevia. Heidän työhönpalaamistaan tuettaisiin siten, että he voisivat työkyvyttömyyseläkkeellä ollessaan ansaita eläkkeensä rinnalla työansioita ainakin 600 eu-

roa kuukaudessa ilman, että se vaikuttaisi heidän eläkkeeseensä.

Kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä saavalla voisi olla eläkkeensä rinnalla tekemästään työstä ansiotuloja enintään 600 euroa kuukaudessa ilman, että nämä työansiot vaikuttaisivat hänen maksussa olevaan työkyvyttömyyseläkkeeseensä. Työeläkelakien mukai-

sella täydellä työkyvyttömyyseläkkeellä oleva voisi ansaita eläkkeensä rinnalla tekemästään työstä enintään 40 prosenttia työkyvyttömyyttä edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta tai, jos edellä mainittu 40 prosenttia vakiintuneesta keskiansiosta on vähemmän kuin 600 euroa, enintään 600 euroa kuukaudessa. Työeläkelakien mukaisella osatyökyvyttömyyseläkkeellä oleva voisi ansaita enintään 60 prosenttia työkyvyttömyyttä edeltävästä keskiansiosta tai, jos edellä tarkoitettu 60 prosenttia on vähemmän kuin 600 euroa kuukaudessa, enintään 600 euroa kuukaudessa. Ehdotettua 600 euron ansaintarajaa ei sidottaisi indeksiin.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot ylittäisivät ehdotetun lain mukaiset ansaintarajat, hänen eläkkeensä maksaminen keskeytettäisiin ja eläke jätettäisiin lepäämään

vähintään kolmeksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksi vuodeksi. Lepäävänä olevan työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen aloitettaisiin ilman työkyvyn arviointia uudelleen eläkkeensaajan ilmoitettua eläkelaitokselle työskentelynsä päättymisestä tai työansiodensa vähentymisestä enintään ansaintarajan suuruisiksi. Ehdotetut lepäämäänjättämissäännökset koskisivat kaikkia työeläkelakien ja kansaneläkelain mukaisia työkyvyttömyyseläkkeitä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2010 alusta, ja se olisi voimassa vuoden 2013 loppuun. Lain voimassaolon aikana seurattaisiin, edistääkö se käytännössä riittävästi työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhön palaamista.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esityksen tavoitteena on poistaa lainsäädännössä olevia työkyvyttömyyseläkettä saavien henkilöiden työhön hakeutumisen esteitä. Esityksellä parannetaan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien henkilöiden mahdollisuuksia osallistua jäljellä olevalla työkyvyllään työelämään ja samalla pyritään lisäämään halukkuutta satunnaisten ja lyhytaikaisten töiden vastaanottamiseen. Valiokunta pitää esitystä kannatettavana, koska se palvelee tavoitetta työllisyysasteen nostamisesta, joka on keskeinen keino turvata hyvinvointipalvelujen ja sosiaaliturvan rahoitus myös tulevaisuudessa.

Koska esityksen tarkoituksena on saada mahdollista piilevää työvoimareserviä nykyistä enemmän käyttöön, parannetaan esityksellä myös muiden kuin aivan pienituloisimpien työkyvyttömyyseläkkeellä olevien mahdollisuuksia työntekoon. Mahdollisuus jättää eläke lepäämään koskisi jatkossa myös työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä saavia sekä niitä, jotka kansaneläkkeen ohella saavat työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä. Myös

kuntoutustuella olevat olisivat oikeutettuja etuuden lepäämään jättämiseen. Vaikka vallitsevassa taloudellisessa taantumassa työvoiman kysyntä on laskenut, on valiokunnan näkemyksen mukaan perusteltua tavoitella lisätyövoiman saantia työelämän ulkopuolella olevista väestön ikääntyessä.

Ehdotettu määräaikainen laki olisi erityislaki suhteessa voimassa oleviin eläke- ja etuuslakeihin. Se on poikkeus työkyvyttömyyseläkejärjestelmän perimmäisestä tarkoituksesta turvata toimeentulo myös henkilöille, jotka eivät kykene työelämään. Eläkkeen lepäämäänjättämismahdollisuuksien laajennus on tarpeen, koska nykyiset säännökset rajaavat mahdollisuuden vain kansaneläkkeen työkyvyttömyyseläkettä saaville. On perusteltua tarjota myös työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen saaneille mahdollisuus käyttää jäljellä olevaa työkykyään ja vastaanottaa satunnaisia tai lyhytaikaisia töitä ja parantaa siten toimeentuloaan. Työskentely kartuttaisi henkilölle myös ansioperusteista eläketurvaa.

Ansaintaraja

Kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä saavan on ollut mahdollista ansaita 588,65 euroa ilman, että se vaikuttaa hänen eläkkeeseensä. Työeläkelakien mukaisella työkyvyttömyyseläkkeellä oleva on voinut ansaita korkeintaan 40 prosenttia tai osatyökyvyttömyyseläkkeellä oleva 60 prosenttia eläkettä edeltäneestä keskiansiosta ilman, että tulot vaikuttavat eläkkeeseen. Nyt ehdotettu 600 euron ansioraja säilyttää kansaneläkkeen saajien tilanteen lähes ennallaan. Sen sijaan pientä työeläkettä saaville esitys tuo mahdollisuuden hankkia ansiotuloja aikaisempaa enemmän. Ehdotus antaa kaikille alle 1 500 euroa kuukaudessa ennen eläkkeelle jääntiä ansainneelle mahdollisuuden lisäansioihin ilman, että eläkkeen maksua keskeytetään. Tältä osin esitys toteuttaa tavoitetta saada aikaisempaa useampi henkilö vastaanottamaan työtä.

Asiantuntijakuulemisessa on vammaisjärjestöjen taholta esitetty huoli siitä, ettei 600 euron raja ole riittävän kannustava, samoin kuin siitä, ettei raja seuraa yleistä ansiotason kehitystä, koska raja on ollut sama vuodesta 2002 lähtien. Hallituksen esityksellä kuitenkin ensisijaisesti tavoitellaan uusia henkilöitä työelämän piiriin, minkä vuoksi työeläkkeisiin tulee prosentuaalisesti lasketun rajan ohella sovellettavaksi euroääräinen raja, joka parantaa erityisesti pienellä työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työntekomahdollisuuksia. Valiokunta viittaa tässä yhteydessä myös pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa sovitun takuueläkkeen valmisteluun, joka kokeilulain aikana tulee parantamaan erityisesti kansaneläkettä saavien taloudellista asemaa. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että ansaintarajan riittävyyttä seurataan (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Valiokunta huomauttaa myös, että sokeita ja pysyvästi liikuntavammaisia koskisi edelleen kansaneläkelain erityissäännös, jonka mukaan he ovat aina oikeutettuja eläkkeeseen riippumatta siitä, mikä on heidän työansiodensa määrä.

Eläkkeen lepäämään jättäminen

Vajaakuntoisten ja vammaisten työllistymistä koskevia säännöksiä muutettiin vuoden 2002

huhtikuussa voimaan tullessa uudistuksessa. Tuolloin sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoi, että eläkkeen lepäämään jättämistä koskevien säännösten uudistaminen tulisi ottaa tarkasteluun myös työeläkkeiden osalta (StVM 38/2001 vp). Hallituksen esitys toteuttaa tämän tavoitteen. Kun eläkkeen lepäämään jättäminen nyt laajenee kansaneläkkeiden ohella työeläkkeisiin, on valmistelussa päädytty yhtenäiseen lepäämisajan kestoon molemmissa eläkejärjestelmissä. Kansaneläkkeen osalta vähimmäisaika lyhenisi kuudesta kuukaudesta kolmeen kuukauteen ja enimmäisaika viidestä vuodesta kahteen vuoteen. Nelivuotisen kokeilulain aikana on selkeyden vuoksi tarpeen noudattaa yhtenäisiä aikarajoja.

Työeläkelakien lähtökohtana on, että työkyvyttömyyden aiheuttama ansionmenetys korvataan eläkkeenä. Jos henkilön työkyky palautuu, työeläkelakien mukaan henkilön työkyvyttömyys voidaan arvioida uudelleen, eikä eläkettä enää makseta entisen päätöksen perusteella. Ehdotetussa mallissa työn vastaanottamiseen rohkaisee juuri varmuus siitä, että työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen entisin perustein vielä kahden vuoden työskentelyn jälkeen. Näin hänellä on mahdollisuus työssäkäyntikokeiluihin ilman pelkoa eläkkeen epäamisestä. Jos taas hänen työkykynsä on muuttunut ja se mahdollistaa jatkuvan työssäkäynnin, on työkyvyttömyyden arviointi perusteltuakin tehdä jossain vaiheessa uudelleen.

Nyt ehdotettu järjestelmä on määräaikainen, ja sen tarkoituksena on kerätä kokemuksia työeläkettä saavien työssäkäyntihalukkuudesta. Tästä syystä on perusteltua, ettei työeläkelakien pysyviin säännöksiin työkyvyn arvioinnista tässä yhteydessä esitetä muutoksia. Sen sijaan on hyvä, että eläkkeen voi jättää lepäämään useampaan kertaan ja työssäkäyntiä voi kokeilla myös jaksoittain. Jos eläke on ollut lepäämässä enimmäisajan, uudelleen lepäämään jättämisen edellytyksenä on se, että enimmäisajan täytyttyä eläke on ollut maksussa kolmen kuukauden ajan. Toisin sanoen henkilö joko on ollut kokonaan pois töistä tai vähentänyt työntekoaan siten, ettei ansioiden määrä ylitä 600:aa euroa kuukau-

nessa. Mikäli eläke ei ole uudelleen maksussa kahden vuoden työskentelyn jälkeen, työntekijän työkyvyttömyyseläke lakkautetaan ja työkyvyttömyys tulee eläkkeelle hakeuduttaessa arviotavaksi uudelleen. Valiokunta korostaa, että niissä tapauksissa, joissa työntekijä haluaa säilyttää eläketurvansa ja jatkaa työskentelyä, edellyttää kolmen kuukauden sääntö työpaikoilla kykyä järjestellä työtehtäviä ja -aikoja vajaakuntoisen tarpeen huomioon ottavalla tavalla. Valiokunta pitää tärkeänä, että lepäämisajan enimmäiskeston riittävyttä ja uusimisehtojen toimituutta seurataan. (*Valiokunnan lausumaehdotus*)

Valiokunta toteaa, ettei esitykseen sisälly myöskään verotusta koskevia muutoksia. Eläkkeen lepäämisellä on vaikutusta verotukseen, muun muassa invalidivähennyksen saamiseen. Invalidivähennystä ja eläketulovähennystä ei myönnetä, jos työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen keskeytyy koko verovuoden ajaksi. Sen sijaan palkkatulosta voi tehdä tulonhankkimisvähennyksen ja puhtaasta ansiotulosta kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen. Kuitenkin verotukseen liittyvät syyt saattavat johtaa työssäkäynnin keskeyttämiseen. Näitä syitä on tarpeen lain toimeenpanossa seurata.

Vammaistuki

Kansaneläkelain mukaisen toistaiseksi myönnetyn täysimääräisen työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättäneelle henkilölle myönnetään voimassa olevan lain mukaan 16 vuotta täyttäneen ylin vammaistuki eläkkeen lepäämisen ja työssäkäynnin ajalta, enintään kuitenkin kahdelta vuodelta. Tällöin edellytetään, että eläke on lepäämässä vähintään kuusi kuukautta.

Ehdotettuun lakiin otettaisiin säännös, jonka mukaan sekä kansaneläkelain että työeläkelakien mukaan myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisen johdosta henkilölle maksettaisiin työhön palaamisen tukemiseksi ylintä 16 vuotta täyttäneen vammaistukea. Edellytyksenä vammaistuen maksamiselle olisi, että henkilön kaikki työkyvyttömyyseläkkeet olisivat samanaikaisesti lepäämässä. Nykyisestä lepäämäänjättämisajalta maksettavasta vam-

maistuesta poiketen edellytettäisiin lisäksi, että työkyvyttömyyseläkkeellä olevalla henkilöllä olisi eläkkeen lepäämäänjättämishetkellä maksussa vammaisetuksista annetun lain mukainen eläkettä saavan hoitotuki. Ehdotetun etuuden maksaisi Kansaneläkelaitos. Koska hoitotuen tarkoitus on korvata vammasta aiheutuvia pysyväisluonteisia haittoja, voidaan ehdotettua ratkaisua pitää johdonmukaisena tuen myöntämistarkoituksen kanssa. Tuki tulisi maksettavaksi vain tuen myöntämiskriteerit täyttävälle eikä kaikille eläkkeeltä työhön hakeutuville. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että mielenterveyskuntoutujilla hoitotuen kriteerit harvoin täyttyvät, koska pysyväisluonteista haittaa arvioidaan enemmän fyysisten haittojen näkökulmasta.

Muutettaessa vuonna 2002 vajaakuntoisten ja vammaisten työllistämistä koskevia säännöksiä valiokunta totesi, että uudistuksen seurannassa tulee erityistä huomiota kiinnittää siihen, missä määrin vammaistuen lakkaaminen johtaa henkilön palaamiseen eläkkeelle (StVM 38/2001 vp). Hallituksen esityksestä ei ilmene, miten tuen lakkaaminen on vaikuttanut työssäkäynnin lopettamiseen. Esityksen perustelujen mukaan yleisimmin lepäämisaika on 1–2 vuotta. Lopettamissyiden tilastointi on kuitenkin ollut puutteellista.

Valiokunta pitää hyvänä, että henkilö, joka käy työssä ja jonka eläke on lepäämässä, voi työssä käydessäänkin saada eläkkeensaajan asumistukea, joka ehdoiltaan on asiakkaalle parempi kuin yleinen asumistuki. Ehdotus muuttaa nykykäytännön eläkkeensaajalle edullisemmaksi.

Muut toimenpiteet

Hallituksen esityksellä pyritään poistamaan vajaatyökykyisten työelämään osallistumisen esteitä kehittämällä eläke- ja sosiaalietuuksia koskevaa sääntelyä niin, etteivät ne muodostu töihin kannustamisen esteiksi. Valiokunta korostaa, että nämä muutokset eivät yksistään riitä, ellei myös muin, erityisesti työelämän kehittämistoimin edistetä vammaisten ja osatyökykyisten työhön osallistumisen mahdollisuuksia.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan käsitellyt työkyvyttömyyseläkettä saavan työvoimapalveluita. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että vajaakuntoisen työllistymiseen tarvitaan työvoimahallinnon aktiivisia tukitoimia, ja viittaa tältä osin niihin kehittämistarpeisiin, joita työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnossa on ehdotettu. Sosiaali- ja terveysvaliokunta tähdentää myös, että sosiaali- ja terveydenhuollon tukitoimenpiteiden ja työvoimahallinnon palveluiden yhteen nivominen on palvelujen saumattoman toiminnan kannalta tärkeää.

Valiokunta katsoo, että työssäkäynti on hyvä keino tukea vajaakuntoisen kuntouttamista. Myös työkyvyttömyyseläkkeellä olevien kohdalla kuntoutusmahdollisuuksien parantaminen ja toimintakyvyn korjaaminen sekä ylläpitäminen luovat mahdollisuuksia käyttää jäljellä olevaa työkykyä. Osatyökykyiset ovat oppimis- ja työskentelyedellytyksiltään epäyhtenäinen joukko, josta osa avoimille työmarkkinoille sijoittuakseen tarvitsee myös tuettua, ohjattua ja kevennettyä työtä. Myös työterveyshuollon tulisi olla kiinteästi mukana vajaakuntoisen työhönpaluun tukemisessa. Vammaisten kohdalla vammaispalveluilla on tärkeä rooli vammaisten henkilöiden niin työelämään kuin koulutukseenkin osallistumismahdollisuuksien vahvistamisessa. Sosiaalihuollon panos palvelujen järjestämiseksi on tarpeen riittävän yhteistyön aikaansaamiseksi eri hallinnonalojen välille.

Esityksen perusteluissa on kuvattu tuloksia Eläketurvakeskuksen teettämästä tutkimuksesta, jossa selvitettiin työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhalukkuutta. Tutkimuksen mukaan suurin osa niistä, jotka olisivat halukkaita töihin, olisivat valmiit vastaanottamaan töitä tilapäisesti tai osa-aikaisesti. Osatyökykyisten ja vammaisten henkilöiden työmahdollisuuksien

lisäämisessä onkin olennaista, että työpaikkoja pystyttäisiin räätälöimään osatyökykyisten toivomalla tavalla. Tämä vaatii työpaikoilla joustoja ja asenteiden muutosta, jotta työelämään voitaisiin nykyistä paremmin vastaanottaa myös se työpanos, jota monilla osatyökykyisillä on annettavanaan.

Kokeilulain seuranta

Ehdotetun lain on tarkoitus olla voimassa määräaikaisena yhteensä neljän vuoden ajan. Lain toimeenpanon kannalta on haasteellista, että laki tulee voimaan taloudellisen taantuman aikana. Valiokunta pitää tärkeänä, että kokeilulain aikana työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työllistymisestä tehdään kattava seuranta. Lain toivuudesta ja käytöstä saatavan tiedon perusteella voidaan arvioida pysyvän lainsäädännön tarve samoin kuin sosiaaliturvaa, työvoimapolitiikkaa ja verotusta koskevan lainsäädännön muutostarpeet.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että hyväksytään yksi lausuma.

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että kokeilulain aikana 600 euron ansiorajan ja eläkkeen lepäämistä koskevan kahden vuoden enimmäisajan toimivuutta seurataan ja arvioidaan niiden muutostarpeet lainsäädännön jatkovalmistelussa.

StVM 23/2009 vp — HE 72/2009 vp

Helsingissä 17 päivänä kesäkuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Rehula /kesk	Anneli Kiljunen /sd
vpj.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Håkan Nordman /r
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr (osit- tain)	Tuomo Puumala /kesk
	Risto Autio /kesk	Päivi Räsänen /kd
	Maria Guzenina-Richardson /sd	Paula Sihto /kesk
	Hannakaisa Heikkinen /kesk	Satu Taiveaho /sd
	Arja Karhuvaara /kok	Erkki Virtanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.

VASTALAUSE

Perustelut

Lakimuutoksen tavoitteena on edistää työkyvyttömyyseläkkeellä olevan työhönpaluuta. Tavoite on sinällään aivan oikea. Eläkkeen rinnalla ansaittavalle työansiolle asetettu kiinteä euro-määräinen raja johtaa kuitenkin lain alkuperäisen tarkoituksen vesittymiseen, jos se asetetaan liian alas ja jos sitä ei tarkisteta vuosittain. 600 euron raja tarkoittaisi tulevaisuudessa sitä, että työansioita ja eläkettä yhteen sovitettaessa joko työaika pitää supistua tai palkkaa pienentää. Se ei ole tarkoituksenmukaista, mikäli tavoitteena on, että eläkkeensaaja saa osan toimeentulostaan ansiotyöstä.

Asetettua rajaa tulee myös tarkistaa vuosittain, jotta se seuraa palkka- ja hintakehitystä. Tällaisen palkkakaton asettaminen sille kohde-ryhmälle, joka jo muutoinkin on työmarkkinoilla vaikeassa asemassa tai yrittää paluuta töihin, on epäoikeudenmukainen. Valiokunta ei esitä ansaintarajan tarkistamista vuosittain 600 eurosta 700 euroon. Siksi esitämme lisättäväksi 3 §:ään uuden 2 momentin.

Hallituksen esityksessä eläkkeen lepäämään jättäminen rajataan kahteen vuoteen, vaikka se on kansaneläkkeen osalta ollut aiemmin viisi vuotta. Esimerkiksi mielenterveyskuntoutujien kohdalla kahdenkaan vuoden työnteko ei vielä kerro työssä jaksamisesta koko totuutta. Epävarmuus perusturvasta voi jopa johtaa terveyden tilan heikkenemiseen, sillä psyykinen sairaus saattaa esiintyä usein vaihteittain.

Esitämme myös voimaantulosäännöstä tarkistettavaksi niin, että laki olisi voimassa vuoteen 2015 saakka.

Lailla on tarkoitus parantaa työ- tai kansaneläkelain mukaisella työkyvyttömyyseläkkeellä olevien mahdollisuuksia tehdä eläkkeensä rinnalla työtä työtulojen vaikuttamatta työkyvyttömyyseläkkeeseen. Lailla on myös tarkoitus parantaa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien mah-

dollisuuksia jättää eläkkeensä lepäämään ja saada eläkkeensä entisin perustein maksuun työntöön päättyessä tai työtulojen vähentyessä enintään ehdotetussa laissa olevien ansaintarajojen mukaisiksi.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan huononusta eläkkeen lepäämäänjättämisajalta maksettavan vammaistuen ehtoihin: työhön palaamisen tukemiseksi vammaistukea maksettaisiin ainoastaan sellaiselle, jolla on työkyvyttömyyseläkkeen lepäämäänjättämishetkellä maksussa eläkettä saavan hoitotuki. On kuitenkin olemassa useita pitkäaikaissairaiden ryhmiä, jotka saavat työkyvyttömyyseläkettä, mutta eivät kuitenkaan saa eläkettä saavan hoitotukea, kuten lievästi kehitysvammaiset tai mielenterveysongelmien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat henkilöt. Hallituksen esitystä tuleekin muuttaa niin, että oikeus vammaistuen mukaiseen kannustimeen eläkkeen lepäämäänjättämisen ajalta on kaikilla Kansaneläkelaitoksen täyttä tai täydentävää työkyvyttömyyseläkettä saavilla (käytännössä siis 1 500 euroa/kk eläkettä saavilla) tai eläkettä saavan hoitotukea saavilla.

Eläkkeensaajan asumistukea ei esityksen mukaan lakkautettaisi, vaikka työkyvyttömyyseläkkeen saaja jättäisi eläkkeen lepäämään eli edellytys eläkkeen saamisesta ei täytyisi. Sen sijaan eläkkeensaajan asumistuen tulo rajojen ollessa alhaiset evättäisiin eläkkeensaajan asumistuki monessa tapauksessa tästä syystä. Tätä ei valiokunnan mietinnössä tai hallituksen esityksessä huomioida lainkaan.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Vastalauseen muutosehdotus) ja

että hyväksytään yksi lausuma (Vastalauseen lausumaehdotus).

*Vastalauseen muutosehdotukset***Laki****työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 ja 2 §
(Kuten StVM)

3 §

Työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ansaintaraja

Työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä saavan työansiot eivät vaikuta työkyvyttömyyseläkkeen maksamiseen, jos:

1) täyden työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot ovat enintään 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta tai, jos edellä tarkoitettu 40 prosenttia vakiintuneesta keskiansiosta on vähemmän kuin 700 euroa, enintään 700 euroa kuukaudessa; tai

2) osatyökyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot ovat enintään 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta tai, jos edellä tarkoitettu 60 prosenttia vakiintuneesta keskiansiosta on vähemmän kuin 700 euroa, enintään 700 euroa kuukaudessa.

4 §

Työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen jättäminen lepäämään

Jos työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä saava on ansiotyössä ja tästä työstä saadut työansiot ylittävät sekä 3 §:ssä mainitun 700 euron ansaintarajan kuukaudessa että 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta, työkyvyt-

tömyyseläkkeen maksaminen keskeytetään ja eläke jätetään lepäämään eläkkeensaajan ilmoituksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta.

(2 mom. kuten StVM)

Jos 1 momentissa tarkoitettujen työansioiden arvioidaan ylittävän yli vuoden ajan sekä 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettun 700 euron ansaintarajan että 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta.

5 §

Kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ansaintaraja ja eläkkeen jättäminen lepäämään

Kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen maksamiseen ei vaikuta, jos eläkkeensaajan työansiot ovat enintään 700 euroa kuukaudessa. Jos eläkkeensaaja ansaitsee enemmän kuin 700 euroa kuukaudessa, työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen keskeytetään ja eläke jätetään lepäämään eläkkeensaajan ilmoituksesta tai Kansaneläkelaitoksen aloitteesta.

(2 mom. kuten StVM)

6 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisen kesto ja eläkkeen lakkauttaminen

Työkyvyttömyyseläke jätetään lepäämään yhdenjaksoisesti vähintään kolmeksi kuukaudeksi ja enintään viideksi vuodeksi.

Työkyvyttömyyseläke voidaan jättää anomuksesta uudelleen lepäämään enintään viideksi vuodeksi.

Jos tämän lain nojalla lepäämään jätettyä työkyvyttömyyseläkettä ei vaadita uudelleen maksettavaksi viiden vuoden kuluessa lepäämään jättämisestä, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan sen lepäämään jättämisestä lukien.

7 §
(Kuten StVM)

8 §

Vammaistuen maksaminen eläkkeen lepäämisen ajalta

Henkilölle, jonka kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke on jätetty lepäämään, sekä henkilölle, joka on välittömästi ennen 4 tai 5 §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämistä saanut vammaisetuuksista

annetun lain (570/2007) mukaista eläkettä saavan hoitotukea, myönnetään vammaisetuuksista annetun lain 8 §:n 2 momentin 3 kohdan mukainen ylin vammaistuki ajalta, jolta eläkkeiden maksaminen on keskeytyneenä. Vammaistukea ei kuitenkaan makseta takautuvalta ajalta, jos työkyvyttömyyseläke on jätetty lepäämään eläkelaitoksen aloitteesta taannehtivasti. Vammaistuen maksaa eläkkeen lepäämisen ajalta Kansaneläkelaitos.

9—11 §
(Kuten StVM)

12 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2010 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2015.

(2—4 mom. kuten StVM)

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, miten verolainsäädännön muutoksilla voidaan edistää työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpalautta.

Helsingissä 17 päivänä kesäkuuta 2009

Erkki Virtanen /vas
Päivi Räsänen /kd
Anneli Kiljunen /sd

Satu Taiveaho /sd
Maria Guzenina-Richardson /sd